

Dosarul nr. 2ra-349/23
2-19162683-01-2ra-02032023

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. A. Mardari)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. A. Malii, A. Braga, V. Cotorobai)

DECIZIE

27 iulie 2023

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:
Președinte, judecător
Judecători

Aliona Miron
Boris Talpă
Ghenadie Eremciuc
Ion Malanciuc
Mariana Pitic

examinând recursul declarat de Gheorghe Vrabie, reprezentat de avocatul Maxim Chișca,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Gheorghe Vrabie împotriva Nataliei Vrabie cu privire la desfacerea căsătoriei și stabilirea domiciliului copilului minor cu tata, și la

cererea reconvențională înaintată de Natalia Vrabie împotriva lui Gheorghe Vrabie cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor cu mama,

împotriva deciziei din 03 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admis apelul declarat de Natalia Vrabie și a fost casată parțial hotărârea din 17 noiembrie 2021 a Judecătoria Chișinău, sediul Centru,

constată:

La data de 08 octombrie 2019, Gheorghe Vrabie a depus cerere de chemare în judecată împotriva Nataliei Vrabie cu privire la desfacerea căsătoriei și stabilirea domiciliului copilului minor cu tata.

În motivarea acțiunii a indicat că a încheiat căsătoria cu Natalia Vrabie (Vidrașcu) la data de 16 septembrie 2011 eveniment înregistrat și trecut în registrul actelor de stare civilă la Primăria or. Durlăști, mun. Chișinău nr. 140.

Soții au împreună un copil minor, xxxxx, născut la data de xxxxx.

Reclamantul nu mai poate menține această familie deoarece este una pur formală.

A indicat că solicitarea privind stabilirea domiciliului copilului minor cu reclamantul este guvernat doar de interesul superior al copilului și dorința tatălui de a-i oferi copilului un climat cât mai favorabil dezvoltării acestuia.

A menționat că la momentul actual copilul minor domiciliază și își face studiile în mun. Chișinău.

Astfel, a solicitat să fie desfăcută căsătoria și să fie stabilit domiciliul copilului minor cu tata.

La data de 24 februarie 2021, Natalia Vrabie a depus cerere reconvențională împotriva lui Gheorghe Vrabie cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor cu mama.

În motivarea acțiunii reconvenționale a indicat că este de acord cu desfacerea căsătoriei, deoarece este imposibil de menținut familia cu Gheorghe Vrabie, din cauza atitudinii ultimului față de familie.

A solicitat stabilirea domiciliului copilului minor cu mama, deoarece ar facilita menținerea unui climat normal de educație și întreținere a minorului, reieșind din faptul că are un loc de trai și relațiile cu copilul sunt normale, fiind un atașament între copil și mamă, precum și faptul că întreprinde toate cele necesare pentru a-i asigura condiții bune pentru dezvoltare.

Prin hotărârea din 17 noiembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru a fost admisă acțiunea depusă de Gheorghe Vrabie și a dispus desfacerea căsătoriei încheiată la 16 septembrie 2011 între Gheorghe Vrabie și Natalia Vrabie (Vidrașcu), trecută în registrul actelor de stare civilă de către Primăria or. Durlești municipiul Chișinău cu nr. 140. Pentru înregistrarea desfacerii căsătoriei și eliberarea certificatului de desfacere a căsătoriei în Oficiul de Stare Civilă s-a încasat de la Gheorghe Vrabie și Natalia Vrabie în beneficiul statului taxa de stat în mărime de 500% unități convenționale, ce constituie 100 de lei de la fiecare. A fost stabilit domiciliul copilului minor xxxxx cu tatăl Gheorghe Vrabie. A fost respinsă acțiunea reconvențională depusă de Natalia Vrabie ca neîntemeiată.

La data de 15 decembrie 2021 Vrabie Natalia a declarat apel împotriva hotărârii din 17 noiembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, solicitând admiterea apelului, casarea integrală a acesteia și emiterea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii reconvenționale și stabilirea domiciliului copilului minor cu mama, respectiv respingerea acțiunii depuse de Gheorghe Vrabie în această parte.

Prin decizia din 03 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, a fost admis apelul declarat de Natalia Vrabie, a fost casată parțial hotărârea din 17 noiembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în partea admiterii pretenției din acțiunea înaintată de Gheorghe Vrabie privind stabilirea domiciliului copilului minor cu tata și respingerii acțiunii reconvenționale depuse de Natalia Vrabie, și în această parte a fost pronunțat o hotărâre nouă, prin care a fost respinsă pretenția înaintată de Gheorghe Vrabie împotriva Nataliei Vrabie privind stabilirea domiciliului copilului minor cu tata și a fost admisă acțiunea reconvențională depusă de Natalia Vrabie. A fost stabilit domiciliul copilului minor xxxxx cu mama, Natalia Vrabie.

La data de 13 februarie 2023, Gheorghe Vrabie, reprezentat de avocatul Maxim Chișca, a declarat recurs împotriva deciziei din 03 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel, cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului recurentul a indicat că, instanța de apel a ignorat interesul suprem al copilului și a considerat necesar de a stabili domiciliul copilului minor cu mama fără a exista premise necesare în acest sens și fără a lua în calcul interesul superior al copilului.

La 03 martie 2023, copia recursului a fost expediată în adresa intimatei Natalia Vrabie, cu înștiințarea despre depunerea referinței (f.d. 10, Vol. II).

Referință nu a fost depusă.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Din materialele dosarului rezultă că, Curtea de Apel Chișinău a expediat în adresa participanților la proces, prin intermediul poștei electronice, copia deciziei contestate la 19 decembrie 2022 (f.d. 203, Vol. I).

Astfel, recursul declarat la 13 februarie 2023 este în termen.

În conformitate cu art. 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 12 iulie 2023 a Curții Supreme de Justiție, Completul din 3 judecători a considerat recursul admisibil și a decis examinarea acestuia în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recursul declarat, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis, cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și restituirea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea 5 probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Din suportul probator prezent la materialele cauzei rezultă că Gheorghe Vrabie și Natalia Vrabie au încheiat căsătoria la data de 16 septembrie 2011, fapt înregistrat de

Primăria or. Durlești, mun. Chișinău și înregistrat în Registrul actelor de stare civilă cu nr. 140.

În urma relațiilor de căsătorie părțile au un copil minor xxxxx, , care după destrămarea relațiilor de familie a rămas cu domiciliul și la educația tatălui, Gheorghe Vrabie.

Înaintând prezenta cerere de chemare în judecată, Gheorghe Vrabie a solicitat desfacerea căsătoriei și determinarea domiciliului copilului minor xxxxx împreună cu tata.

Natalia Vrabie a înaintat acțiune reconvențională și a solicitat determinarea domiciliului copilului minor cu mama.

Instanța de recurs reține că părțile au fost de acord cu desfacerea căsătoriei, decizia instanței de apel fiind contestată doar în partea stabilirii domiciliului copilului minor.

Astfel, actele cauzei și anume prin raportul psihologului Centrului Independent de Diagnostic „CEXPI-FR” nr. 18/19 din 29 octombrie 2019, a fost stabilit că figura paternă în percepția copilului xxxxxx este foarte semnificativă și apropiată acestuia, este atașat de tatăl său și se simte în siguranță alături de tatăl său.

La fel, prin evaluarea psihologică a copilului minor se atestă că acesta este atașat de ambii părinți, dar suferă din cauza lipsei mamei.

Prin Avizul nr. 9-231 din 24 februarie 2021, Direcția pentru protecția drepturilor copilului sectorul Rîșcani a constatat că Vrabie Gheorghe este angajat în câmpul muncii, dispune de spațiu locativ și asigură condiții favorabile pentru creșterea și dezvoltarea copilului xxxxxx.

Copilul este înmatriculat și face studiile în Liceul Teoretic „Mircea Iliade”, mun. Chișinău, clasa a II-a, frecventează cursuri suplimentare de limbă engleză în cadrul AIMWORD COMPANY mun. Chișinău și Secția sportivă în cadrul școlii sportive specializate de polo pe apă nr. 4 „Gh Osipov” mun. Chișinău.

Totodată, Comisia de examinare a condițiilor locative și sociale din cadrul administrației publice locale Costiuleni, r-nul Ungheni a informat că Natalia Vrabie este plecată peste hotare, unde este angajată permanent în câmpul muncii. Când revine în Republica Moldova locuiește în localitatea numită, la domiciliul părinților împreună cu aceștia. Referitor la stabilirea domiciliului copilului minor autoritatea nu s-a putut expune.

De asemenea, potrivit informației eliberate de The Hare&Hounds Hotel, Anglia se confirmă că Natalia Vrabie activează în cadrul acestuia de aproximativ 3,5 ani în calitate de menajera, fiind caracterizată pozitiv.

Prima instanță, fiind investită cu judecarea prezentei cauze, a ajuns la concluzia temeiniciei acțiunii depuse de Gheorghe Vrabie privind desfacerea căsătoriei și stabilirea domiciliului copilului minor cu tata, fiind stabilit domiciliul copilului minor xxxxxx, împreună cu tata Gheorghe Vrabie. Acțiunea reconvențională înaintată de Natalia Vrabie a fost respinsă integral.

Instanța de fond a stabilit domiciliul copilului minor Ștefan Vrabie cu tata Gheorghe Vrabie, or acesta dispune de toate condițiile necesare pentru asigurarea

condițiilor de dezvoltare a minorului xxxxx, mai mult instanța de judecată nu poate stabili domiciliul minorului care este cetățean al Republicii Moldova cu mama care este plecată la muncă peste hotare, în situația în care nu au fost administrate careva probe care ar confirma locul de muncă, condițiile de trai și posibilitățile de asigurare a dezvoltării minorului de către mamă acestuia din locul de aflare a mamei la moment.

Ulterior, instanța de apel, fiind investită cu judecarea apelului declarat de Natalia Vrabie, a ajuns la concluzia temeiniciei acestuia și a casat hotărârea primei instanțe în partea stabilirii domiciliului copilului minor cu tata și a emis în această parte o nouă hotărâre, prin care acțiunea inițială depusă de Gheorghe Vrabie a respins-o, iar acțiunea reconvențională depusă de Natalia Vrabie a admis-o ca fiind întemeiată, stabilind domiciliul copilului minor cu mama.

Pentru a decide astfel instanța de apel, evaluând posibilitățile de îngrijire a copilului minor xxxxxx a ajuns la concluzia că acele oportunități oferite de mama Natalia Vrabie sunt mai avantajoase intereselor copilului minor decât cele ale tatălui Gheorghe Vrabie, or, acestea sunt determinate de circumstanțele obiective ale cauzei.

Totodată, instanța de apel a reținut că prin determinarea domiciliului copilului cu mama, intimatul ca părinte nu va fi limitat în dreptul de a comunica și a se vedea cu copilul prin orice modalități posibile. Mai mult, instanța de apel a arătat că interesul superior al copilului impune găsirea unei familii pentru minor și nu a unui copil pentru o familie sau părinte (cauza Pini și Bertini, Manera și Atripaldi c. României).

La fel instanța de apel a mai reținut că apelanta Natalia Vrabie este angajată la muncă în Anglia, deținând o sursă de venit, dispunând și un loc de trai, or după cum a fost indicat de ultima în instanța de fond și necombătut de intimat, aceasta a plecat peste hotarele țării luând în considerație starea precară financiară a familiei în genere.

Prin urmare, instanța de apel a conchis că, instanța de fond, fără a determina condițiile actuale de trai ale copilului minor, și fără a lua în considerație interesul superior al copilului, a interpretat circumstanțele cauzei în favoarea intimatului, or, rolul mamei în educația copilului este un punct prioritar la aprecierea domiciliului copilului minor xxxxxx, deoarece dorința și posibilitățile efective ale mamei Natalia Vrabie, care poate să ofere copilului minor mai multe garanții de creștere și de dezvoltare în acest sens în comparație cu tatăl, cu atât mai mult că apelanta dispune de un loc de trai și de muncă.

Verificând legalitatea deciziei contestate în raport cu prevederile aplicabile la caz și criticile aduse în recurs, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că, instanța de apel, la examinarea cerinței de stabilire a domiciliului copilului minor, nu a ținut cont de opinia copilului.

Or, conform art. 63 alin. (1)-(2) Codul familiei, în cazul când părinții locuiesc separat, domiciliul copilului care nu a atins vârsta de 14 ani se determină prin acordul părinților. Dacă lipsește acordul părinților cu privire la stabilirea domiciliului copilului, iar copilul care a împlinit vârsta de 14 ani refuză să aleagă cu care părinte vrea să locuiască, domiciliul minorului se stabilește de către instanța de judecată, ținând cont de interesele și opinia copilului, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate.

În acest caz, instanța judecătorească va lua în considerare atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, vârsta copilului, calitățile morale ale părinților, relațiile existente între fiecare părinte și copil, posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului (îndeletnicirile și regimul de lucru, condițiile de trai etc.)

De asemenea, instanța de apel a ignorat și prevederile art. 54 din Codul familiei, potrivit cărora copilul are dreptul să-și exprime opinia la soluționarea în familie a problemelor care îi ating interesele și să fie audiat în cursul dezbaterilor judiciare sau administrative. De opinia copilului se ține cont în mod obligatoriu, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate, dacă aceasta nu contravine intereselor copilului.

Astfel, în acest scop, copilului i se va da, în special, posibilitatea de a fi ascultat în orice procedură judiciară sau administrativă care îl privește, fie direct, fie printr-un reprezentant sau un organism competent, în conformitate cu regulile de procedură din legislația națională, care stabilește posibilitatea audierii minorului în prezența pedagogului, cât și în prezența părinților.

Așadar, prin prisma acestor prevederi legale, instanța urma să stabilească posibilitatea audierii opiniei copilului asupra problemelor care le ating interesele, reieșind din vârsta și gradul lor de maturitate.

Acest drept al minorului este consfințit și pe plan internațional, prin prisma prevederilor art. 12 din Convenția ONU privind drepturile copilului adoptată la 20 noiembrie 1989, la New York, în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993 prin care statele părți garantează copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.

Aceste împrejurări devin inevitabile, deoarece instanței de judecată îi revine sarcina de a stabili acel interes superior al copilului, care ar înclina balanța justiției către mamă sau către tată, astfel interesul superior al copilului fiind singurul criteriu după care instanța se călăuzește pentru a decide cu privire la exercitarea drepturilor părintești.

Distinct de aceste constatări, se stabilește că soluția instanței de apel nu conține o argumentare clară din care să rezulte certitudinea adoptării soluției la care s-a ajuns, având o motivare superficială, fără a fi abordate toate aspectele importante în speță, respectiv, instanța de recurs fiind în imposibilitatea să exercite controlul judiciar asupra unei asemenea soluții și să verifice temeinicia și legalitatea hotărârii atacate cu privire la oricare dintre motivele prevăzute de lege, fapt ce dictează remiterea cauzei la rejudecare.

În concluzie și în sensul art. 6§1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, instanța de recurs ține să menționeze că instanțele de judecată trebuie să indice cu suficientă claritate motivele pe care își întemeiază hotărârile, iar, având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, să precizeze noțiunile ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării.

În asemenea circumstanțe, se decide casarea integrală a deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel pentru a se asigura părților o judecare efectivă a cauzei în ordine de apel, ca garanție a legalității și temeiniciei actului judecătoresc care va fi adoptat.

Din considerentele menționate și deoarece erorile judiciare stabilite nu pot fi corectate de către instanța de recurs, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul și a casa integral decizia instanței de apel, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza, să emită o decizie legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Gheorghe Vrabie, reprezentat de avocatul Maxim Chișca.

Se casează integral decizia din 03 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Gheorghe Vrabie împotriva Nataliei Vrabie cu privire la desfacerea căsătoriei și stabilirea domiciliului copilului minor cu tata, și la cererea reconvențională depusă de Natalia Vrabie împotriva lui Gheorghe Vrabie cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor cu mama, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte, judecător

Aliona Miron

Judecători

Boris Talpă

Ghenadie Eremciuc

Ion Malanciuc

Mariana Pitic